

Kuuba: Fidel Castron tuhkauurna lasketaan hautaan Santiago de Cubassa

Naiset kerääntyivät jättämään Castrolle jäähyväiset Havannassa, mistä tuhkauurna lähti liikkeelle kohti Santiago de Cuba. Yksi naisista peittää kasvonsa, koska on muuttanut Kuubasta pois, ja häntä hävettää.

Castron viimeinen matka Kuuban halki

Diktaattori Fidel Castron tuhkia kuljetettiin hautaan samaa reittiä kuin hän itse marssi nuorena Havannaan. Helsingin Sanomat kulki mukana. Hautajaiset ovat tänään sunnuntaina.

Laura Saarikoski HS

Kuvat Giorgio Palmera

Havanna–Santiago de Cuba

RYTMIKÄS huuto lyö alas kylän raittia kuin aalto.

”Yo soy Fidel!” (Minä olen Fidel!)

Lapset seisovat tien varressa rinta rinnan punavalkoisissa pioneeriasuissaan, huivit kaulassa ja valkoiset polvisukat ylös asti vedettyinä. Aikuiset istuvat rapistuneiden talojen katoilla tai korkeiden sokeriruokojen varjossa. Naiset pitelevät sateenvarjoja suojanaan, koska Kuuban aurinko on joulukuussakin polttava.

Kunniakuja ja huuto jatkuvat satoja kilometrejä läpi vihreän maaseudun.

Kymmenet tuhannet kuubalaiset odottavat tien varressa autoa, jonka lavalla Kuuban pitkäaikaisen diktaattorin Fidel Castron tuhkauurna kulkee saaren halki kohti hautapaikkaa. Paitsi että näille ihmisille Castro ei ole diktaattori, vaan isäahmo – pelkkä Fidel.

Käsissään ihmiset pitelevät tervehdyskylttejä ja Castron kuvia. Osa kuvista on kauhtuneita kuin ne olisivat olleet vuosikymmeniä olohuoneen seinällä. Kylteissä lukee Hasta la victoria, comandante! (Voittoon asti, komentaja!).

”Sosialismi tai kuolema” huddattaa nainen Fibanicun kylän raitille kerääntynyttä väkijoukkoa. ”Sosialismi tai kuolema”, vastaavat pienet koululaiset riemukkaasti ja vispaavat Kuuban lippuja.

• Toimitussihteeri: Matti Huuskonen
 • Ulkoasu: Jyrki Klen, Ari Raninen
 • Kuvatoimittaja: Antti Saloniemi

ULKOMAAT

Castron tuhakuurnaa kuljetettiin 880 kilometriä sotilasjeepin peräkärjessä isoja ja pieniä teitä pitkin.

Castroa oli saattamassa matkan varrella myös tuhansia koululaisia, joilla ei ole hänen valtakaudestaan omia muistoja.

KUUBA on kuin trooppisen sosialismin ulkomuseo, jossa kello on pysähtynyt jonnekin vuoden 1959 vallankumouksen ja uuden vuosituhaten väliin.

Täällä käytetään yhä pioneerihiivejä, puhelinkoppeja, ruokasäännöstelykortteja ja käsikäyttöisiä vesipumppuja. Poliisit ajavat vanhoilla Ladoilla. Kahvilan vessan ovella päivystää nainen, jonka työ on annostella asiakkaalle vessapaperia (viisi tai kuusi ruutua naisille, vähemmän miehille).

Valtavassa kyltissä moottoritien poskessa poseeraavat Fidel Castro ja Venezuelan entinen diktaattori Hugo Chavez, kyltin mukaan ”parhaat ystävät”. Ladoilla ajavat poliisit jahtaavat maantielle karanneita lehmiä.

Myös kuubalaisten mielipiteet ovat kuin museosta. He kutsuvat

Fidel Castron uurnaa kuljetettiin läpi Kuuban

Uurnasaatto kulki 880 kilometriä vuoden 1959 vallankumouksen marssin reittiä, mutta päinvastaiseen suuntaan

PETRI SALONEN / HS, maps4news.com / © Here, lähde: The Guardian

toissa viikolla kuollutta Fidel Castroa vailla ironian häivää rakkaaksi isäksi, sankariksi ja messiaaksi.

”Fidel, rakastan partaasi, rakastan voimaasi”, lausuu viisivuotias tyttö oppimaansa runoa.

Apteekissa työskentelevä Nadia Perez Garcia ja hänen ystävänsä, sikaritehtaan työntekijä Marta ovat odottaneet Castron uurnasaattoa tuntikausia tien laidassa lähellä Sancti Spiritusin kaupunkia. Martalla on itkusta

punaiset silmät, Perez Garcia pitelee sydäntään osoittaakseen, kuinka syvältä Castron kuolema häntä kosketti.

”Vaikka Fidel on kuollut, hän on edelleen meille se kaikkein tärkein ihminen maailmassa”, Perez Garcia sanoo.

”Saamme kiittää häntä kaikesta: terveydenhoidosta, koulutuksesta, onnellisuudesta.”

”Meidän täytyy jatkaa taistelua sosialistisen vallankumouksen puolesta Fidelin esimerkin mukaisesti”, sanoo Marta, joka ei halua sukunimeään lehteen.

PITÄVÄTKÖ naiset todella Castroa jumalana vai pelkäävätkö he sanoa muuta ulkomaalaiselle toimittajalle? Ehkä molempia, arvelee tulkki, nelikymppinen kuubalaisjuristi. Suurimmalla osalla kansasta ei ole käsitystä

muunlaisista johtajista kuin Castrosta, joka hallitsi Kuubaa puoli vuosisataa. Mutta sen he tietävät, mitä ei vielä kannata sanoa.

Poliiseja ja sotilaita on sata-päin: totisia miehiä ja naisia, jotka seisovat saattoreitin varrella vihreissä, sinisissä ja harmaissa univormuissa. Kerran poliisipäällikkö tulee keskeyttämään haastattelun. Tavallisten ihmisten kanssa ei saisi jutella.

Kuri Kuubassa on tavallista kireämpi Castron hautajaisten takia. Sama tapahtui maaliskuussa, kun yhdysvaltojen presidentti Barack Obama vieraili Havannassa. Kuuban presidentti Raúl Castro vapautti pitkäaikaisia poliittisia vankeja hyvän tahdon eleenä, mutta pani vierailun

JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA ►►

ULKOMAAT

Kuuba

Antonio Lasaro Polu Rodriguez oli 12-vuotiaana katsomassa, kun Fidel Castro marssi tätä tietä ohi kohti Havanna. Nyt hän odottaa hevosensa kanssa saman tien varressa Castron uurnaa. Rodriguezin mielestä Castro oli hyvä johtaja, koska köyhätkin kuubalaiset pääsivät kouluun.

Kuubalaiset ovat koristautuneet hautajaisia varten. Jotkut ovat odottaneet tien varressa jopa viisi tuntia nähdäkseen uurnasaaton.

Monissa kuubalaiskodeissa on ollut Fidel Castron kuva kehystettynä seinällä.

► JATKOA EDELLISELTÄ SIVULTA

ajaksi yli tuhat toisinajattelijaa lukkojen taakse.

Äkkiä kuski painaa jarrua. Keskellä kylätietä on sulkuna poliisin moottoripyörä. Tähänkö toimittajien matka pysähtyi?

Poliisi viittoon kiertämään pientareen kautta. Asfalttiin on maalattu sanat "Me rakastamme Fideliä" ja maalin pitää kuivua ennen kuin saatto kulkee tästä.

CASTRON tuhkat kulkivat tällä viikolla samaa reittiä Havannasta Santiago de Cubaan kuin vallankumousjohtaja itse tammikuussa 1959. Suunta vain oli toinen.

Castron johtamat kapinalliset saapuivat Kuuban etelärannikolle Meksikosta vuonna 1956. Veljekset Fidel ja Raúl joukkoineen piileskelivät vuorilla ja kävivät

sissisotaa Kuuban silloista diktaattoria Fulgencio Batista vastaan. Uudenvuodenpäivänä 1959 Batista pakeni maasta, ja Castro aloitti "vapauden karavaaniksi" nimetyn voitonmarssinsa Havannaan eteläisestä Santiago de Cuban kaupungista, jonne hänet sunnuntaina haudataan.

Castro ei pitänyt kiirettä, kuten ei hänen uurnansaakaan, ja syyt ovat samat: kansa haluttiin kaduille hurraamaan. Tällä kertaa hallitus on järjestänyt rekkoja kuljettamaan ihmisiä, jotta maaseututeiden varsiin riittää surijoita.

Castro oli aikansa medianero. Hän piti palopuheita, jotka aikalaisen mukaan kietoiivat kuulijan "hypnoottiseen verkkoon". Castron taistelutoveri vapautti marsin varrella toimittajien edessä papukaijoja häkeistä, koska "ne-

"Fidelistä ei sanota mitään pahaa."

Lukiolainen Rivka Vicente Alvarez

kin ansaitsevat vapautensa".

Nuorissa partasiseissa oli länsimaisen nuorison silmissä ihan toisenlaista romanttista karismaa kuin pönäköissä neuvostojohtajissa.

Aluksi Castro lupasi parantaa köyhien asemaa ja lopettaa Batistan korruption, mikä kuulosti hyvältä. Myöhemmin paljastui, että sillä oli hintansa. Vuoteen 1965 mennessä Castro oli sulkenut vankileireille 25 000 toisinajattelijaa. The Cuba Archive -tutkimusprojekti arvioi Castron valtakaudella tapettujen vähimmäismääräksi 9 240.

Luvuissa ei ole mukana niitä tuhansia, jotka hukkuivat yrittäessään saarelta pakoon. Castron aikana puolitoista miljoonaa kuubalaista muutti Yhdysvaltoihin. Tämä on edelleen Kuubassa arka aihe: monet selittävät jouk-

kopakoa sillä, että lähtijät olisivat rahanahneita.

"Pettureita", tokaisee yksi nainen.

Pian Castroa tuodaan tienmutkan takaa: vallankumoustaistelija, hyväntekijää, diktaattoria, teloittajaa. Taivaalla on tummia pilviä, ja pian voi alkaa sataa. Toivottavasti uurna on tiivis.

CAMAGUEYN kaupungin vallankumousaukio on valmiina Castron varten. Seitsemäntoistavuotiaat lukiolaiset Rivka Vicente Alvarez ja Zunilda Hechavaska Zoya melkein hyppelevät innosta sinisissä koulupuvuissaan, joiden rinnassa he kantavat Eläköön Fidel -lippuja. Uurna on jo lähellä, ja tytöt haluavat jättää hyvästinsä miehelle, jonka sanoma ei kuulemma vanhene.

"En halua, että Kuuba muut-

Fibanicun kylässä asfalttiin on kirjoitettu "minä olen Fidel". Väkijoukko huutaa sitä nyt iskulauseenaan.

Fakta

Johtaja haudataan sunnuntaina

- Kuuban pitkäaikainen johtaja Fidel Castro kuoli 25. marraskuuta. Hän oli 90-vuotias.
- Castron urna laskeetaan tänään sunnuntaina Santa Ifigénian hautausmaalle Santiago de Cubassa.
- Samalla hautausmaalla lepää Kuuban itsenäisyystaistelija José Martí.
- Suuri osa Latinalaisen Amerikan johtajista ja Espanjan kuningas osallistuvat hautajaisiin. Venäjän ja Yhdysvaltojen presidentit eivät tule paikalle.
- Fidel Castro siirsi vallan vuonna 2008 veljelleen Raúl Castrolle, joka puolestaan aikoo luopua vallasta vuonna 2018.

Poliisi on sulkenut maantien moottoripyörällä, jotta tuore maali asfaltissa ehtii kuivua. Me rakastamme Fideliä, siinä lukee.

Lukiolainen Layda ehostautuu Castron muistokonserttia varten Camaguesin kaupungissa.

Pappi Ofmel Cruz olisi voinut lähteä Kuubasta mutta hän on jäänyt, vaikka vastustaa Castron hallintoa.

HS TV HS.fi/hstv

HSTV näyttää Castron hautajaiset

Kuuban entisen johtajan Fidel Castron hautajaisseremoniaa voi seurata tänään sunnuntaina suorana lähetyksenä HSTV:ssä Helsingin Sanomien verkkosivuilla osoitteessa HS.fi/hstv. Lähetys Santiago de Cubasta alkaa kello 13.30.

tuu mihinkään Fidelin jälkeen, koska saamme kiittää häntä kaikesta vapauksistamme", Vicente Alvarez sanoo.

"Kuten sananvapaudesta."

Koulussa ei ole taidettu kertoa poliittisista vangeista? Tytöt katsovat ihmeissään. Mistä vangeista?

"Fidelistä ei sanota koulussa mitään pahaa", Vicente Alvarez sanoo.

Tytöt saattavat elää Kuuban vuotta nolla. Puolen vuosisadan vihanpidon jälkeen Kuuba ja Yhdysvallat ovat palauttaneet diplomaattisuhteet. Jos Yhdysvaltojen tuleva presidentti Donald Trump jatkaa edeltäjänsä linjaa, amerikkalainen raha ja turistik vyöryvät Kuubaan, mikä muuttaa maan. Amerikkalaiset eivät taatusti tyydy viiteen palaan vesapaperia.

Tai sitten Trump kääntää ruuvia jälleen kireämmälle. Silloin vuosi 2016 saatetaan muistaa harvinaisena suojasään aikana.

Mitä tapahtuukin, Raúl Castron ei liity samanlaista henkilökulttia kuin veljeensä. Kun yksi koulutyttö alkaa huutaa tien varressa Raúl'n nimeä, kukaan ei lähde huutoon mukaan.

Lukiolaistyöt toivovat rauhaa ja ystävyyttä Yhdysvaltojen kanssa, mutta eivät ehdoilla millä hyvänsä. He ovat ylpeitä Kuubasta, jossa kaikki ovat kuulemma vapaita. "Maat, jotka unohtavat historiansa, ovat tuomittuja toistamaan sen", Vicente Alvarez sanoo.

VIIKONLOPPUNA Santiago de Cuban hotellihuoneet ovat loppuunmyytyjä. Castron hautajaisiin odotetaan kuninkaallisia,

valtionpäämiehiä ja Hollywoodnäyttelijöitä. Se on saavutus vain 11 miljoonan asukkaan maan entiselle päämiehelle.

Castro edustaa jotain isompaa kuin trooppista versiota sosialismista. Hän oli vuosikymmeniä antiamerikkalaisuuden symboli, mutta myös altavastaajien symboli – ja altavastaajia rakastavat kaikki.

Kuuba oli kuin Asterixin gallialainen kylä, joka pani hanttiin Yhdysvalloille, ylivoimaisilla roomalaisille. Etenkin Euroopan vasemmisto ihaili Kuuban terveydenhoitoa, koulutusta ja vähäistä rikollisuutta, jotka ovat Latinalaisessa Amerikassa poikkeuksellisia. Saavutuksilla pyrittiin suhteellistamaan Castron rikoksia.

Holguinin kaupungin keskustorilla pappi Ofmel Cruz yrittää

päästä internetiin, joka toimii Kuubassa vain muutamissa paikoissa. Cruzin mielestä Kuuban järjestelmässä erityisen vastenmielistä on se, että kansan lojalius ostetaan vetoamalla hyviin arvoihin: tasa-arvoon, rauhan tahtoon, toveruuteen.

"Ihmiset eivät tajua, että heitä manipuloidaan kannattamaan sitä, että järjestelmä säilyy ennallaan", Cruz sanoo.

Hän on päättänyt vaikuttaa sisältäpäin.

"Joka päivä kun kuubalainen lähtee maasta, ne, jotka jäävät, häviävät."

HELLE imee odottajista mehut. Ihmiset seisovat tien varressa hiljaisina ja totisina, liput osoittavat maata. Poliisin niska pisaroi hiestä.

Sitten alkaa kuulua helikopte-

rin ääni. Se seuraa uurnasaattoja ilmasta. Ensimmäisenä mutkasta tulee näkyviin poliisi-Lada. Sotilaat tekevät kunniaa.

Äänet peittyvät helikopterin säksätykseen.

Castron tuhkauurna vilahtaa ohi vihreän sotilas-Jeeppin peräkärryssä. Urna on peitetty Kuuban lipulla, ja sitä suojaa lasivitiini kuin paavia. Ehkä sekun on luodinkestävä.

Castro ylpeili sillä, kuinka monesta murhayrityksestä hän selvisi. Uurnankaan suhteen ei ote ta riskettä.

Sitten auto häviää kulman taakse. Ihmiset seisovat hetken kuin hämmennyneinä, mitä nyt pitäisi tehdä. Odotus oli niin pitkä, ja äkkiä kaikki onkin ohi.

Helikopteri ei lähde heti, vaan kiertelee hetken väkijoukon yllä tarkkaillen sitä ilmasta.